

Vergaderjaar 2013–2014

29 338

Wetenschapsbudget

Nr. 135

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 1 mei 2014

Op 17 maart jl. heeft het Rathenau Instituut het overzicht van de Totale Investerings in Wetenschap en Innovatie (TWIN) 2012–2018 naar de Tweede Kamer gezonden. Mede namens de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de Minister van Economische Zaken geef ik u hierbij een nadere toelichting op dit overzicht.

1. Algemeen beeld Totale Investerings in Wetenschap en Innovatie 2012–2018

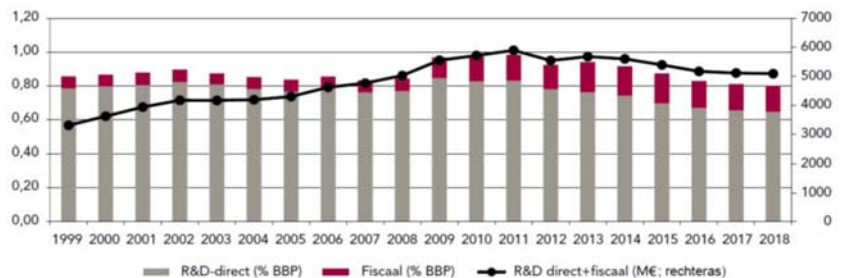
TWIN is de opvolger van het TOF-overzicht (Totale Onderzoekfinanciering) dat jaarlijks verscheen. Het TWIN-overzicht betreft de middelen die in de Rijksbegroting zijn opgenomen voor wetenschap en innovatie. Het TWIN-overzicht is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het onafhankelijke Rathenau Instituut. Publieke middelen van de Europese Unie en decentrale overheden en middelen uit het bedrijfsleven vallen buiten het bestek van TWIN.

Bij het uitkomen van de TOF in 2013 heeft het kabinet het voornemen aangekondigd de innovatie-uitgaven naast de R&D-cijfers in het TOF-overzicht te willen opnemen (Kamerstuk 29 338, nr. 119). Aanleiding daarvoor was dat er voorheen verschillende, elkaar overlappende overzichten voor de uitgaven van het Rijk aan onderzoek, ontwikkeling én innovatie aan de Tweede Kamer werden aangeboden. Hierover heeft afstemming plaatsgevonden met het Rathenau Instituut met als resultaat dat dit jaar voor het eerst cijfers over innovatie in het overzicht zijn opgenomen. Met deze nieuwe TWIN-opzet is in de uniformering van de informatievoorziening aan de Kamer een flinke stap gezet.

Uit de TWIN-cijfers blijkt dat de R&D-investerings van de Rijksoverheid in de breedte afnemen. De cijfers consolideren het beeld dat al zichtbaar werd in het TOF-overzicht 2011–2017. De directe en indirecte uitgaven van het Rijk voor onderzoek en ontwikkeling en innovatie laten volgens TWIN

een daling zien van € 5,8 miljard in 2012 naar € 5,2 miljard in 2018. Dit betekent relatief een daling van 0,96% naar 0,82% van het BBP. Dit komt voort uit de afspraken in het regeerakkoord van 2010 (afschaffen FES, innovatieprogramma's, bezuinigingen op TO2 instituten) die de komende jaren leiden tot een daling van de directe overheidsuitgaven voor R&D, zowel in absolute als in relatieve zin. Echter de R&D-investeringen dalen niet zo sterk als uit de TWIN-cijfers blijkt, omdat extra investeringen in R&D nog niet in dit overzicht verwerkt zijn (zie hoofdstuk 2).

In TWIN wordt een overzicht gegeven voor de jaren 2012–2018. Indien de cijfers uit 2018 worden vergeleken met de cijfers van de situatie van voor de crisis (2008), dan geeft dit een stabiel beeld. In onderstaande TWIN-grafiek wordt dit getoond. In de jaren 2009 tot en met 2011 lagen de R&D-middelen van het Rijk in verhouding tot het BBP op een historisch hoog niveau (2011: 0,98% BBP). Hiervoor zijn twee redenen. In de jaren 2009 en 2010 droegen crisis/stimuleringsmaatregelen bij aan de verhoging. Daarnaast was sprake van een minder snel groeiend BBP, waardoor de uitgaven aan R&D als percentage van het BBP relatief hoog uitvielen.

2. Extra investeringen in R&D

Aan het overzicht liggen de departementale begrotingen voor 2014 ten grondslag. Rathenau geeft aan dat de aanvullende begrotingsafspraken 2014 hierin nog niet zijn verwerkt. Dit geldt evenzo voor de intensiveringen uit het Regeerakkoord vanaf 2015 voor zover die nog niet aan de departementale begrotingen zijn toegevoegd. Hieronder een overzicht van de gelden die niet terugkomen in het TWIN-overzicht:

- In het Regeerakkoord is aangegeven dat extra geïnvesteerd wordt in fundamenteel wetenschappelijk onderzoek oplopend tot € 150 miljoen structureel. Hierover heeft het kabinet u op 11 februari 2013 (Kamerstuk 27 406, nr. 198) schriftelijk geïnformeerd.
- Het gaat om onder meer een structurele bijdrage aan NWO van € 25 mln. in 2014, € 75 mln. in de achtereenvolgende jaren 2015, 2016 en 2017, en € 100 mln. vanaf 2018.¹ In TWIN is de oploop van de NWO-gelden vanaf 2015 nog niet verwerkt.
- Daarbovenop komen de gelden uit de Begrotingsafspraken 2014, die het kabinet samen met D66, ChristenUnie, SGP en de coalitiepartijen op 11 oktober 2013 presenteerden. Over de uitwerking hebben we u met de brief van 3 maart jl. geïnformeerd (Kamerstuk 33 750-VIII, nr. 95). In deze brief is aangegeven dat vanaf 2015 € 600 mln. structureel beschikbaar is voor onderwijs en onderzoek en dat daarvan € 100 miljoen beschikbaar gesteld wordt voor cofinanciering en matching. Zo kunnen de Nederlandse kennisinstellingen én het Nederlandse bedrijfsleven optimaal de aansluiting zoeken bij de extra middelen uit de Europese programma's en projecten in het kader van Horizon 2020.

¹ Naast deze 100 mln. komt vanaf 2018 25 mln. euro beschikbaar voor cofinanciering. De resterende 25 mln. is ingevuld met de begrotingsafspraken 2014.

Nederlandse onderzoekers werken zeer internationaal en zijn prominent vertegenwoordigd in de vele internationale netwerken en programma's. Voor elke euro die de Nederlandse overheid via Brussel investeert in onderzoek, heeft ons wetenschappelijke veld tijdens het Zevende Kaderprogramma ruim € 1,40 weten terug te halen. De extra Rijksmiddelen werken als een hefboom op de stijgende Europese middelen in Horizon 2020.

- Daarnaast is met de Begrotingsafspraken 2014 € 25 mln. beschikbaar gekomen voor de open competitie bij NWO.

3. Overige opmerkingen bij TWIN-Cijfers

- Van de fiscale investeringen in R&D zijn de Wet Bevordering Speur- en Ontwikkelingswerk (WBSO) en de Research and Development Aftrek (RDA) meegenomen in het TWIN-overzicht, maar de Innovatiebox is buiten beschouwing gelaten.² De Innovatiebox is echter wel relevant voor het toekomstbeeld ten aanzien van de indirecte investeringen. Voor de Innovatiebox wordt € 625 miljoen per jaar geraamd.³
- Het wegvallen van de FES-gelden wordt deels gecompenseerd, onder meer door de fiscale maatregelen. Daarbij is de inzet van het kabinet te zorgen voor verbetering van efficiëntie en effectiviteit van beleid door vermindering van subsidies, verruiming van fiscale maatregelen en een structurele financiering van het topsectorenbeleid in publiek-private programma's en projecten (via Topconsortia voor Kennis en Innovatie).
- Het Topsectorenbeleid lokt private investeringen in R&D uit. Deze private gelden worden niet verwerkt in het TWIN-overzicht, alleen de Rijksmiddelen die zijn aangemerkt voor wetenschap en innovatie zijn opgenomen. Voor de Nederlandse inzet op wetenschap en innovatie zijn echter ook de private investeringen van groot belang. Deze tellen mee in de doelstelling van het Kabinet in het kader van de Europa 2020-strategie dat in 2020 2,5% van het bruto binnenlands product aan onderzoek en ontwikkeling (R&D) wordt uitgegeven. Er zijn duidelijke aanwijzingen dat de private R&D-investeringen toenemen, een belangrijke pijler in het kabinetsbeleid. Om de private R&D-uitgaven te laten toenemen zijn de generieke instrumenten van het bedrijfslevenbeleid geïntensiveerd en zijn de TKI's opgericht. Ondernemers en wetenschappers van de 9 topsectoren werken hierin samen. Uit de voorlopige cijfers van het CBS blijkt dat de private R&D-uitgaven tussen 2011 en 2012 stijgen van 1,14 naar 1,22% van het BBP.

In een begroting die sterk onder druk staat, investeert het kabinet extra in fundamenteel onderzoek en in Europese cofinancierings- en matching-gelden, als hefboom op de stijgende Europese middelen in Horizon 2020. In grote lijnen kan daarom gesteld worden dat tegenover de daling op sommige R&D-instrumenten, er een toename te zien is op andere instrumenten.

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
S. Dekker

² Dit omdat de Innovatiebox geen gebudgetteerde belastinguitgave betreft.

³ De taakstelling voor de fiscale innovatieregelingen loopt in totaal op tot € 325 mln. structureel, waarvan € 275 mln. reeds is verwerkt in het TWIN op basis van het Belastingplan 2014. De taakstelling is technisch ingeboekt op WBSO en RDA. De precieze verdeling per 2015 kan worden gewijzigd, waarbij ook de Innovatiebox en de Topconsortia voor Innovatie en Kennistoelag (TKI-toelag) kunnen worden betrokken.